

Къырал жумушпа

Казбек Коков инвестициялы кермючге къатышырыкъды

КЪМР-ни Башчысы Казбек Коков Минеральные Воды шахарда башланган «МинводэЗКСПО» Кавказ инвестициялы кермючге къатышырыкъды. Анда республиканы оюнуусу талай магъаналы тобушун бардырылкъы эмда Россияны Собрания, Гитче эмда орта предпринимательлики айнытуу жаны бла Федерал корпорация бла да бирге ишлеуно юсюнден келишимге кыю салпыкъды.

Налечикде ИТ-паркны ачыу бла байламлыдыла. Кермючню кезиунде Шимал Кавказы айнытууга жораланган 20-дан аслам сессия бардырылкъыды. Анда сзв агро-промышленный комплексини, туризмин, транспортну бла логистиканы, ЖКХ-ны бла энергетиканы, промышленностьну, кадрланы эмда предпринимательлики юсеринден барлыкъды. Союзуге къырал власть органы башчылары, россияли эмда халкъла аралы компаниялары, басма органы, жаш тейю биригулеми керлепери, алимде да къатышырыкъдыла. Кавказ инвестициялы кермюч Россия Федерацияны Экономиканы айнытуу министрствосуну башчылары бла этеди, аны Росконгресс фонд кыраганды, стратегиялы партнёру уа – КАВКАЗ.РФ.

Тюбешу

Профсоюзланы баш борчларын сюзгендиле

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Казбек Коков КЪМР-де Профсоюз федерацияны таматасы Фатимат Амшова бла ишчи тобушуно бардырылды. Профсоюзланы ишлеринде баш ызла белгиленгендиле, бюджет беломде урунганланы мындан арысында халкларын кетюре баруу, организациала да профсоюзланы келечилерини санын кебейтуу, толтуруучу власть органы бла байланышкъы жюрюктю соруула да сюзгендиле.

Андан сора да, СВО бардырылган тийреде борчларын толтуруучу аскерчилеге, аланы ююрлерине болушлукъ тапдыруучу юсюнден айтылганды, ол санда социал партнёрлукъ амалланы хайырындан. Битеу бу темала уруну коллективлеи байрам кон бла байламлы республикада бардырылган жыйынуларында да эитилгендиле.

Казбек Коков Фатимат Амшовааны Россия аны бетинде профсоюз биригулеми КЪМР-де Федерацияда не заманда да бирлики, иш келлисюно, мамырылкъны эмда инсанланы ырахатылкъларыны белгиси болган байрам бла алгышланды.

КЪМР-ни Башчысыны бла
Правительствосуну
пресс-службасы.

1941-1945 жыллада Уллу Ата журт урушда Хорламны байрамлауно кюнине инсанланы бир къауумуна жыл сайын ахча тейлеуно юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

Инсанланы бир къауумуна къошакъ халда ахча болушлукъ этер муарата бегим этеме:
1. Къабарты-Малкъар Республикада даим жашап турган инсанлага 1941-1945 жыллада Уллу Ата журт урушда Хорламны байрамлауно кюнине жоралат жыл сайын тейленген ахчаны елчемин 5 минг сомда тохташдырырға. Ол бу къауумга тейленди;
а) Уллу Ата журт урушун ветеранларына – «Ветеранланы юсюнден» 1995 жылны 12 январьда чыгарылган Федерал законуну 2-чи статьясыны 1-чи пунктуну 4-чю пунктунда кертюзюлген къауумна;
б) сабий заманарында концлагарьледе, геттолада, фашистге бла аланы союзниклери Экинчи дуня урушун кезиунде кыраган башха тутмакълада турганлага.
2. Бу Указга кере эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

«1941-1945 жыллада Уллу Ата журт урушда къатышханлага эмда аны хатасындан сакъат болганылага, аладан сора да, елген аскерчилени кой бечилерине жыл сайын ахча тейлеуно юсюнден» 2013 жылны 28 апрелинде чыгарылган 64-УГ номерли Указына тийишлиликде жыл сайын тейленген ахча болушлукъну бир неча тюрлюсюн алырға эркинликлери болган адамлага ол ахча болушлукъну бир тюрлюсю, алай уллуракъ елчемеде тейленди.
3. Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосу бу Указыны 1-чи пунктунда кертюзюлген харжылыкъ ахча болушлукъну тейлеуно жорукъларын тохташдырырға, андан сора да, бу Указы толтуруу бла байламлы кыранчалыга ахча белондорон жалчылырға борчун этилди.
4. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кюнине киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Налечик шахар, 2023 жылны 27 апрели, №41-УГ

К. КОКОВ

Къабарты-Малкъар Республикада Архитектураны жылын бардырууно юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

Архитектура билим аспаллага сейир болурча, архитектура жаны бла жетишилени эмда архитектура ишин андан ары айныртууа бегим этеме:
1. 2024 жылда Къабарты-Малкъар Республикада Архитектураны жылын бардырырға.
2. Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну юч ай болжалга: Къабарты-Малкъар Республикада Архитектура жылын азырланурча эм аны бардырырча кыруу комитетини жарашдырырға эмда аны къауумну къабыл керюрге;
Къабарты-Малкъар Республикада Архитектураны жылын бардыруу жаны бла баш магъаналы жыйылураны планын хазырлауно эм аны къабыл керюноу жалчылырға.
3. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кюнине киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Налечик шахар, 2023 жылны 2 май, №44-УГ

К. КОКОВ

Бегилеу

3 бет

Жигерликни, махтауно эм адеплиликни жолу бла

Ушбашлы Малкъарда бек уллу тукумладан бирине саналадыла. Анга кере жашауда иги ыз сала келгенлери да аспалдыла. Ушбашланы Абдуланы жашы Хызыр да халкыбызга махтау келтиргенден бириди. Бу конюнде ол 70-жыллыкъ юбилейин белгиледи.

Жерлешперибиз тышында

3 бет

Гюлюяны Жамалны къызы Дария буюнлюкде реставратор иш бла кюрешип, тарых дин магъаналы жерияланы эрттеги халларын сакълауға юлюсюн къошды. Таулу къыз бийик тау элден – Нейтриндода – кыралыбызны ара шахарына кявал тюшюгини, кяваллы тарых магъаналы объектледе ишлегени юсеринден ушакъ этгенбиз.

«Мени ишим – чыгъармачылыкъды, элберди»

Къонакъбайпыкъ

4 бет

Билдиргенибизча, алгаракълада Налечикде «Къонакъбайпыкъ-2023» проект ишин башлапанды. Аны КЪМР-ни Миллетлени ишлери эм хаматуу проекте жаны бла министрствосу кыраганды.

Шуёлукъну жилтинлерин жандыра

Татьяна ЕГОРОВА: «Законланы жарашдырууда эм магъаналысы аланы тынзылылыкъларын жалчытыууду»

ПАРЛАМЕНТ

– Россияли парламенти, законла чыгаруучу власть органы келечилерини профессионал байрамла тохташдырылганы къыска заман озганды, жюрюктю 11 жыл. Сиз ахыл этгенде, бу байрамны магъанасы неведи?

– Къайсы усталыкъны да профессионал байрам тохташдырылганы ишини магъанасын сезерге онг бередиде. Бизге да алайды. Аны бла бирге Парламентаризмин кюнине профессионал байрам да биз кюйренгенча сюзюк, парламент оюлде толтуруучу органы тюрлю-тюрлю усталыкълары, жамауаны битеу белюмлерини келечилериде. Бу кезден кыраганды, Парламентаризмин кюню халкыны властыны байрамды.

КЪМР-ни Парламентини башчысы Татьяна Егорова Россияли парламенти кюнине алында «Кабардино-Балкарская правда» газетини журналисти Марияна Белгороковага интервью бергенди. Анда республиканы законла чыгаруучу органыны юбилейине хазырлануучу, регионну праволу базасы болуучу, парламентарийлени алларында салынган борчлары юсеринден барганды сзс.

Россияли парламентаризмин кюню тарых магъаналы жумушча жораланганды. 1906 жылда 27 апрелде Россия Империяны Къырал Думасы ишлеп башлаганды. Байрам жаш болганлыкъза, аны тейлерин кыралгандыла. Ол кюнде РФ-ни Законла чыгаруучуларыны советини жыйылуу болады. Аны къауумуна Федерал Жыйылуу палаталарыны келечилери бла бирге Россия Федерацияны субъектлерини законла чыгаруучу органыны башчылары да кирели. Тюбешу Санкт-Петербургда Таврический дворецде бошдан кыралмайды. Кырал Думаны биринчи жыйылуу анда болган эди.

Хар жылдан да ол кюн Законла чыгаруучуларыны советини келечилери бла РФ-ни Президентини Владимир Путин тюбешиде. Ол а, «Мени ишим – чыгъармачылыкъды, элберди» аны тынзылылыкъларын жалчытыууду аны ишлерине берилген багъага шагъатлыкъ этеди.

Законла чыгаруучуларыны советини жыйылууна уа къууанылы дерик туйюлсе. Анда къыралыбызга шендюктю кезиунде артык магъаналы сорула оюсюнде. Бу конюнде боллукъ жыйылууда уа энци аскер операцияла къатышханлага бла аланы ююрлерине

социал себеплини амалларына къараллыкъды. Дагъыда бюджет политика эм бюджетле аралы болуула оюсюнде.

– Быйыл биз магъаналы жумушчу белгилерикбиз – Къабарты-Малкъарны Парламентини 30-жыллыгын. Сиз законла чыгаруучу органда кен жылланы ишлейсиз. Бу кезиунде ол къвалы тюрленгеннини эмда шендюктю болуучу юсюнден айтсагъыз эди.

– Власть орган – заманын кюсюнде дорге болуушду. 30 жылны кичине Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти иги да алыншанганды, тюрленуеде кырадала болум бла бирге бардырылгандыла, субъектледе законла чыгаруучу власть органыла салынган борчлары бла буйрукъланы толтура.

Республиканы Парламентини айнуу къыралыбызны тарыхында къыйын кезиуне келгенди. Ол политика мурдор алыншанган заман болганды. Бу болумда праволу жангырыуаны синдириу бютюнда магъаналы жумуш болганды. Аны депутатларыны бет жарыкълы толтуругандыла деп, шарт айталыкъма.

Парламентини кыраллуучу юсюнден айтханда, биринчи эки чакъырлыуно иги тек палатадан кыралганды – Республиканы Совети бла Представителени Совети. Ол а, биринчиден, республикада жамаут-политика тынлыкъланы сакълау, законла чыгаруучу органда тюрлю-тюрлю миллетлени, социал къауумланы колчеликлерини келтирери, жерлерини сейирлерини жалчытан системаны кыуар мурат бла этилгенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

СЫЙ БЕРУУ

Къыйыларна – бийик багъа

Озгын айыкъда Нарткъала шахарны «Планета» деген кинотеатрында ача тилени айнытууга жораланылар жылдан бардырылган «Ана тилим – мени жаным, мени дуням!»-2023 деген республикалы конкурс-фестивальны эселерини чыгаруучу эм «Ана тилим бла адабияттан бек иги устаз» деген эришюно ачылууна жораланган байрам этгенди. Ары КЪМР-ни жарыкъландыруучу эм илму министри Анзор Езаов, КЪМР-ни билим берюнде ишлегенлерини профсоюзуну таматасы Сергей Карныш, «Адъгъа посолье» эм «Заман» республикалы газетини баш редакторлары Заурбек Жиллосов бла Къонакъланы Хасан, «Къайсыннга 100 атам» фонду таматасы Тетууяны Хадис, школаны директорлары эм башхала къатышхандыла.

Биз бла Гернегеж, Хушто-Сурт, Инаркой, Анзорей, Алтуд элени орта школларыны директорлары Бэзюяны Хусей, Къожакълыны Малик, Валентина Тумова, Асият Бабухова, Аслихан Утова «Ана тилим – мени жаным, мени дуням!»-2023 деген республикалы конкурс-фестивальны кырал бардырырға къыйын салганылары ючюн КЪМР-ни Жарыкъландыруучу эм илму министрствосуну Ыспак къагъытлары бла сауғанландыла.

Жыйынганлага эм бу конкурсу кыраула жууялы кезден кырал, ол тап этерча онга кырагандыла ырызлыгыбын билдирди, министри Анзор Езаов селештенди.

Ол сюзюн башлагандан сора, бу эришюно келеринде методика пособиланы жарашдырырға анда да энци сауғала бла белгиленгендиле. Ол сыйлы жумушуну толтурурға «Эльбрус» фондуно белюмюно таматасы Аналаны Маратха буюрулганды эди. Сауғанланганланы араларында Хушто-Сурт эм Тейбен Чегем элени орта школларыны устазлары Жанатяланы Лиза бла Байтуганланы Марина да бар эдиле. Ала экиси да 1-чи эм 2-чи жерлени алгандыла.

Байрам жарыкъ жырладан бла тепсеуелден толду эди. Жаш жыры Бэзюяны Лейля жыйгандыла «Мени халкым» деген жырын сауғла этген эди. «Дыгъа шыр» сабий тейусу къауум а исламде усталыкъларын кертюзгендиле.

Дагъыда министр Анзор Езаов, сахнага экинчи кере чыгып, ведомствону сыйлы грамотаны бла билим берюге салган къыйылары ючюн республиканы бир неча школларыны директорлары сауғалганды. Ала араларында Билым эм Хабаз элени орта школларында таматалары Толбайланы Солтан бла Биттирланы Халимат да бар эдиле.

Ахыры 2-чи бетдеди.

АЙНЫУ

Черек МГЭС-ни кырулушу барады

Бу объект Урван районда, Псыгансу элден аз ырге барып, ишлене турады. Аны кырулушу 2021 жылда ноябрда башланган эди. Бу конюнде анда бетон къуруу бла кюреше турадыла. Русгидро компанияны Къабарты-Малкъарда белюмюнен билдиргенлерине кере, ишчиле аны бла станцияга суу келик илпинини жарашдыруу тейбирегенди.

Станцияны баш мекяны орналыкъ жерин да кыраулы турадыла. Аны мурдорун келер айдан салып башлашыркъдыла.

Черек МГЭС Тейбен Черек станцияны къауумна къошулушду. Шендо анда ючюсю ишлейди: Къашхатау, Ашугер эмда Заражик. Барысыны да кюню 155,7 МВт барады. Энди ишлене турган объект а бир жылны кичине 87 миллион киловатт электротюк берлиди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлаганды.

Бегилеу

3 бет

Жигерликни, махтауно эм адеплиликни жолу бла

Ушбашлы Малкъарда бек уллу тукумладан бирине саналадыла. Анга кере жашауда иги ыз сала келгенлери да аспалдыла. Ушбашланы Абдуланы жашы Хызыр да халкыбызга махтау келтиргенден бириди. Бу конюнде ол 70-жыллыкъ юбилейин белгиледи.

Жерлешперибиз тышында

3 бет

Гюлюяны Жамалны къызы Дария буюнлюкде реставратор иш бла кюрешип, тарых дин магъаналы жерияланы эрттеги халларын сакълауға юлюсюн къошды. Таулу къыз бийик тау элден – Нейтриндода – кыралыбызны ара шахарына кявал тюшюгини, кяваллы тарых магъаналы объектледе ишлегени юсеринден ушакъ этгенбиз.

«Мени ишим – чыгъармачылыкъды, элберди»

Къонакъбайпыкъ

4 бет

Билдиргенибизча, алгаракълада Налечикде «Къонакъбайпыкъ-2023» проект ишин башлапанды. Аны КЪМР-ни Миллетлени ишлери эм хаматуу проекте жаны бла министрствосу кыраганды.

Шуёлукъну жилтинлерин жандыра

Барз кюн, хычамаан ай (май), 3, 2023 жыл

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

Хызыр Макинск району Карамышевка элинде тууганды. Атасы Абдулла Малквар аузунда аты айткан Бахсанжур баш жашынан бири эди. Аны коюндон аруу эсгерле бир бир тейдөн бириге өтө көлөлдө. Сорюнда «Кызыл Будай» колхозда базманда өнөчүлүчү болуп иштегенди. Ол амалсыз заманда арбага бля бля бийине келтирсе, базмаңа таш салып, ингирде артыкчы чыккыганын

Ма алпай ююрде өсөгөндү Хызыр, төрт эгенин аныгы болуп. Сабийлигинен огуна спортко сойгон жаш туугулу жаны бля өртте айдаргыганды. Школда аны биргеси окуп, бир партада отуптур турганын жазычу, журналист Османлы Хырга бляй эсгерди: «Өргөпеге кирген жерде тиз талачыга чыгып, жашкыкыла бирге жаруу эткен. Жаны калып, конагынагыбыз. Ол кыруулурак эри.

болуп эди. Кызылмай, эришулени финалына жеткен эди, анда уа жаланда дагыстала жаш бля төбөшкүр эди. СССРни сыйла тренери Аслабек Дагоев, Арташев Карапетян да: «Быллай мазалы жаны кыядан тапканса?!» - деп, сейрине эдиле мени соктама, алай кочло тутушанды Хызыр. Алай финал алты кечде аны атасы Абдулрак ажылы өтөн халык кеңеди да, андан сора Хызыр көп заманы

жылда уа саулай маданинт эм солуу паркта да. Ол анда директ болуп жылырма жылдан артык заманын кыргенди. Алпай жетке жашуу бля тенг барырга, көп залпаны жангырта туурга керек болганы белгиледи. Паркны шахарны районларнда бөлүкчөри да аныгыганды. Туткан ишинде жетимшилер ючюн Улбашланы Хызыр Россияни паркта эм солуу арала деген Ассоциациясыны дипломуна, Кызырты-Малкварны маданинт министрствонун, Нальчики шахар административияны культурада ишленгенни республикалы профсоюз комитетини да махтау кыатыларына тийишли болганды.

Солуга көтөндө, Хызыр «Вертикаль» компания кыраганды, жамуу иште да тири кытышды. Сарбашланы Рая бля эки жаш бля кызы өсдүргөндиле: Азрет, Мухтар, Аминат. Сабийле да бирер иште жарык бети болуп урунады. Ол туудук бля кыуандыргындагы ата-андары.

Көп жылланы соуде ишлеп турган, буюн адвокат жумушала бля көрөшкөн Бийчекланы Тахир теңини юсюндөн булай айтады: «Кыошунг узак ахлундан жууктуу, дегендике таула. Бизни да алпай керичи адамдарыбыздыла Улбашлары. Хызыр да, Рая да кыонакны сойгон, жарашуулу, аруу адамдыла. Бир торло бир кыруум болса, Темиржаланы Махти, Эристауаны Адрахман, Аталаны Борис, Ботталаны Мухтар, Гасыланы Шамил, башка жашла да жыйлынуууз бирге. Жарык мангылы адалдыла да ала, андай жыйлыла тегерекленине. Анда туудукла алты болганды да, сойгон жерок турган, сабий бля ойнарга эсиме туюм. Ол сабий ауазла Улбашланы арбаларын алай жарык этпейди Кыошунму юбөлөй бизни да кыуандырышы. Кийик саулыктуу, узак өмүрлөк болсун!»

Юбөлөй - ол артка кырап, жалган жылырга багы берген бир кюндү. Хызырны жолго кырушөдөн толду, хоралма, махтау да болганды. Аны бля ол халкын да өхтөм эткенди.

Уруну жолун «Спартак» атлы республиканы советде эркин тутушуудан тренер болуп башлаганды. Алай бля бир кыуам жаш адамын ол жолга бурганды. Алай спорт жолу ууу болмакда не улту устаны да. Бир кыуам жылдан Хызырны «Грушева» роща-пансионата чакыргандыла ишлерге. Анда экичи корпуну таматасы болуп турганды. Андан сора Хызыр Нальчики маданинт жолуп паркеңдагы Топсуу залга тамата эткенди. 1989

Байгампыкыла

Жашуу жоругу – игилик этиу

Алгаракда Нальчикте Владикованы Ветеранланы советини председатели Лев Герасимович Латерераны совети бля байгампыкыла жюрюктө деген келишимни кыраганды. Тобөшөн кезуубюзүздө ол манга саугага да орус тилде чыккыган «Искусство добросоветства» деген кытабын бергенди. Анда аны жашуу жолуну юсюндөн жазылган чыгармала басмаландыла. Лев Герасимовичи кырады тынчландан болмаганды, улту кызыллыкты сынгаганда, жарык көтүлөп улту болуп, ол аны хорлап чыккыганды.

Жаш заманында аварияга туюш, аны акыларыны туюбкундан эңишленирин көтөргөргө туюшкенди. Не сөз барды жашай, чага турган жаш эр киши кырганды. Аны көтүрүргө аслам жүрөк чюч да изленгенди. Алай ол кезде аны кыатында дайым аты Герасим, анасы Нина, юмугури Эмма, врачла Еламура Борукча, Алла Бюлева эм башчала билекилик этерге хазыр болуп тургандыла, жангылай кырганды, көл этдиргендике.

Керти шубулары Мурат Наниев, Славик Алборов, Ахсар Бохов, Андрей Гасиев, Таймурз Басиев да Левни төрк-төрк жокчалы тургандыла. Бир жол Мурат анга газет келтиредди. Анда уа Иван Салквановну юсюндөн статья бар эди. Ол да осетиндиле, Урусун элден. Динлянда бля урушун кезуиюнде 22-жылык Иван, миңа атылып, эки көвзөндөн да соктур болганды. Жашаууга итинуюло бля ол бийик билим да алып, тамата архитектура кырагында да суратланы башындан кыагыт оубаны бир нечча кытапал жашыбдырыга оңу эткенди. Ол мекимяны тарых маганасын ачы ангыланды, сау болсун. Бу оюмул аданын хайырчанды бизни заманга дери сабылгангадыла кырагыралда саый сурата.

Реставраторуну жангылыгы хатарсы улту болду. - Кыйасы усталкыга да алайды. Бичене, устанды да жокду жангылырга эркилиги. Ол анда 200-300 кы сабылганган тарых маганалы мекимяланы, суратланы иргэрта, тас этерге эркин туююболду. Тарыхыбыз соймоске, аны сакламаксыз, кепир кюнобюз болупкы туююлды.

Нальчикте тарых маганалы юйле алай көп туююлдодо. Сөз ючюн, Малкварукланы ююю оңолур чөккө жетипдү... - Хуу, аны юсюндөн эшиткенме. Правительствону апаратын терсеп, тарыхыл тургана да болупкуду, алай андан магына чыгарык туююлдодо. Болумуну төрөндерирге сөөк эсе, хар ким да онларыны, билимни чеклериңде мадарла этерге керекди. Мен да мекимяны саклагы кысым ююшкюмо кырашарга хазырма, алай жумушуну топулукку адамла табысала.

Сөзюсү, жюрюгит тарихи, сойгон иш. Көпте ача ючюн көрөшөдү, мен анга толту йнанама. Билимниги, сынаунугу, хунерниги хайырланар, башкалар да болушун ючюн көрөшөсе. Ача уа жашуу кереклериңи жангылырга керекди. Насымны муруору байлык туююлду. Ол дунинга бирегине ырыксыны угтай, ахшы ишлериңи элтириксе.

Жетишимни жашырылыгы недейи? - Башындан тошериңди деп саклап турган терсиди, адим мурата салып, алайга жетер ючюн кыдалып ишлериңи керекди. Ол санда солукуну, эркин заманыңны тюз кырау да ишди. Мен а кызыла Алина эм Алиса бля бирге болсам солуима.

Юй байлыгы Анатолий Солтунчу чыгармачылык бля байламлыгы жокду, ол кырап кылуукыда билерди. Алай аны бля итими сөзүбиз, керек заманда кесим оңу айтады, таматы жерлеңи кылай тюзтеирге болушугуа юйретеди.

Окуучулага не зат айтырга сөөсө ушагыбызы ахырында? - Улту шахарлада окурга сойгон жаш адамланы кырашарга чыгарырма. Нэйер, тенг тапсанар, Москваны, Санкт-Петербургну жазууна келиширикти. Сөз ючюн, мен Москвада кавазыланы биритеригине южюргөмө, буюн да бир журтуларым бля байламлыкыны тас этмегенме. Кавказда төрөли жамуауга өскөн, бир делветни жюрюктөн адамлага бирге жетилериди.

Ушакны ТИКАЛАНЫ Фатима бардырганды.

Белгилеу

Улбашлары Малквар бек улту тукумундан бирине саналарды. Аны көрө жашууды аны сала колтонери да оспонды. Миллет ийнаклары Азир бля Мугай, Муса эфенди, аны кызы намузу Ахияди, аны кыбик халкы эм кырап жумушун эткенге Калат, Исмайыл, Мухарбий эм башкала. Улбашланы Абдулланы жашы Хызыр да халкыбызга мактоу көптөргөнөлдө бириди. Бу коюнде ол 70-жылыгы юбөйени белгилейди.

Жигерликни, махтауу эм адепни пикири жолу бля

амалсызлагы юлөшүчю эди. өксөлөгө анчыа сак болган азы деп, кыошун келимин Толбайланы Зюндан эшиткенме. Онг чыккыгандай, анда текникуму бошам, мал доктор болуп ишлегенди. Мында да Өргөпеге алай. Жашай кеткенди - мюкино жумушлары бля таурата бара, машина уа башлаганды, аны башында болуп, машина туюбне тошгон жашкыкны кытаурлар, кеси кытулугурга жетишпей кыалганды. Елюмо да ма алай икчилиги бля кыалганды эсе.

Хызырны аны Ахшоланы Отимат а. Тяття дегендике анга кыбулутуп, уруш алында Чөрөк районда коммутораторда ишлеп турганды. Ол комсомолу кызыны орта билими бар эди. Ол фронтдан жалар билдирүүчюсүн эседе туткунла бардыла. Сорюнде уа аны колхозну складына тамата эткендике. Алай бля анда да көплеге эсе тапдырганды. Өргөпеге киче жарашуулу, оңуну, чамчы тигендигине не заманда да журмет эткендиге.

Кырау жаны бля умери да улту эди да, сабийле бля көп көрөгөндү. Мен да кыатыша турганма эришуиле. Көп торлоу амалгага юйреткенди тутушуду ол бизни, ызыбыздан келген сабийлени да. Арта аны жетишимлиери барыбызды да кыуандыргандыла».

Өргөпөгө жеде кыуандыргандан сора уа, 1969 жылда Кызырты-Малквар кырап университети спорт эм физкультура факультетине окууганды. Ол жылдада Бекжиляны Азретте миллет эм эркин тутушуу жаны бля жаруу эткенди.

Ол торлоу спортда Хызыр көп жетишимле эткенди. Эркин тутушуудан СССР ни спорт устаны, миллет тутушудан РСФСР ни спорт устаны болганды. Ол кезуину тренери Бекжиляны Азрет былай эсгерди: «Улбашланы Хызыр Россияни чемпионатында эришген тогуз жаны да бирча аркыалау салган эди. Ол, Профессионал Союзланы Битеуисоуз Ага Советини (БЛСФС) эришлериңден хорлап, дунини чемпионатында да кызышарга».

көсине келалылай турганды. Болсада заман не ачы жарык бля да сауга эркин Битеуисоуз турнирге кыатышып, анда чемпион болганды.

Хуу, ол «Спартак» эм «Урожай» спорт биригулиени эришулеринде көп керө хорлаганды: беш битеуисоуз турнирде, Россия чемпионатында, ВЛСФС ни чемпионатында биринчи болганды. Шимал Кавказда эркин эм миллет эришуиледе эки керө да «Абсолютный чемпион» деген ата тийишли болганды. Аны спорт саугаларыны санай чыгар оңг жокду.

Уруну жолун «Спартак» атлы республиканы советде эркин тутушуудан тренер болуп башлаганды. Алай бля бир кыуам жаш адамын ол жолга бурганды. Алай спорт жолу ууу болмакда не улту устаны да. Бир кыуам жылдан Хызырны «Грушева» роща-пансионата чакыргандыла ишлерге. Анда экичи корпуну таматасы болуп турганды. Андан сора Хызыр Нальчики маданинт жолуп паркеңдагы Топсуу залга тамата эткенди. 1989

МУСУКАЛАНЫ Сакимат.

Жерлешлерибиз тышында

Дария, биринчиден, окуучулары сени бля таншыдырсак тюз болур.

Элбүрү районда Нейтрино элде турганма. Атам Жамал бля атам Елена Нейтринони обсерваторияда ишленгенди, атам илму устанакваланы тамата инженер болуп, атам а - инженер-программист. Ата обсерватория 1978 жылда кыраалган кезиден башлап урунгандагы бля илму станцияда. 2011 жылда аурушанды, жанкети болсун.

Нальчикни 2-чи номерли лицейи бошоганма, ол кезде тамата кыраындашым Москвада инженер-физика институту (МИФИ) окуганды. Мен да аны ызындан ара шахарга барам.

Нальчикте кызыла медицинаны, усталкыкны сайлайды. Сен а кыруучулугу айырганыңг бек сейриди.

Школда бизге алакат билим бергендике - дерселден сора илмулага да юйреткендике. Философияга сейримин улту болганды. Алай школну мейдани бля бошоганма, торлоу-торлоу олимпиадала алчы болганында да кырамай, жарысууга МГУ-ну философия факультетине киралмай кылама. Бу вуз кыраалда эм даражалы болганы ючюн анда окуугага сойлогене не заманда да көпдөле.

Объект ахырына жетдирилерге керекли болжала кысыртыгыгандыри. Терк, алай тийиш ишлери жеткенди. Хуу, көпторлоу төрк ишлерге болды, алай тарыхы бай мекимяны уа жангыртыла ашылгырга жарамайды. Сөзге, тытырдан раствор 28 кюнюн кырагырсыгыды. Сен аны ашыккыдыраллык туюлоос.

Иш чыккыган кезиде уа айткы эсгерме: ол а кызыла этерди, бу ишине не аймагысы болур, деп сагыш эттенген туюм.

Реставраторга суратчы берге жарамды? - Хуу, алим дегерге да болупкуду. Биче торлоуру

Мени ишим - чыгырмачылыкты, элберди

Голойланы Жамалны кызы Дария бюгонлюкде реставратор иш бля көрөргө, атам атам атам мекимяны артадилли халаларын саклагыга юлюшон кошоады. Туюлу кызы бийик туу элден - Нейтринодан - кыраылыбызы ара шахарына кылай тошгенини, кылайлары тарых маганалы объектелде ишленгенини юсперинден ушакты эткенбиз.

торлоу илмуланы хайырланарга тошеди - бирде тарыхчы, башка кезиде архивлени. Онта биз химиклебиз, технологиябиз. Кысымасы, ишинги устаны болурга сөөк эсе, билимниги хар ким сайган кенигертиге тийишиди. Манга уа бийик категориялы архитектор Сергей Курпирюнову башчылыгында ишлерге насыкмы тутханды.

Тарых маганалы объектелни юсперинден айтсан эди.

Москвада Софийская набережная колхозында ишленгенме. Ол Кремльге кырайдды. Аны жангырты кыыйан барганды. Тегерегине салынган басхыканы бийкиликлери 50 метрге дери жеткенди. Кюнге бир нөчча керө ала бля минерге, тошөргө керек болганды. Алага көтөрлюкюлөк көп заткы ошондон саргыш этесе: жашаунугу, ишинги, жабилерини...

Журналистени ююю да сейр мекимяди. Ага 170 жыл толганды, кесин да бир нөчча керө көргөткендике. Сөз ючюн, мекимяны ырыксыны ючюн жупулады андан ахкыны кырашарын жазган дестерени тапханды. Анда уа ююю иеси 1812 жылда Москваны өтөлгөн кезиде ююю ююйегине жарымай, жерин көнгөртүр умут бля бурууну башка жөргө көчюргөнин жазганды. Ол тийишуну оңушу шахарны картасын төрөндиргенди. Никитскин блявардан Арбатка чыган жеринде айлан жер кыраганды. Сейр тойлоулодө бляй шартта?

Басманый слободада Пётр эм Павел аты кылыса да уа жангырты башланганды. 300 жыл мындан алгы ишленгени суратланы тапханды! Мекимя Иши курулду Пётр патчахкы проектинге эм аны ачыксына ишленгенди. Ол эки миң солгу салган эди кыруулдуша. Совет заманда анда склад, ызы бля геофизика эңишленип, сабий сад орналганды. Архитектура институтине көрө килиса жангыз эсгертеме дегер болупкуду.

Кырабыр аламы Исаа фыйгамлыны жашауну а айткы окурга кырайык. Апын кырагыр залында заманы ырайы бардыла. Реставрация, бир жанындан, чыгармачылыкты, башка жанындан а элберди - кыбагырғаны сортолгенини туюбне не зат табаргыгыны бир заманда да билмейсе.

Бу иште эм кыыйын недей?

Муратыма жеталмаганын ючюн туююлогөмөне, иште киргине, ара жарашада жашауга сингип башлаганды. Нальчиктен нөгөрим Оксана Батырваны атысы республиканы сыйлы кыруучусу болганды. Ол да кыруучулун институтта окуганды. Анга кыонакыга бара, студент нөгөрдери бля таңыша, кесим да бу институтта кирчи кыалганыма. Москваны кырап кыруулун университети тауспун, инженер-конструктор усталкыкны алгымама. Бюгонлюкде уа реставрация объектелде проектин тамата инженериме.

Көсине москвалы деп айталкымыкыма? - Баям, хуу, биринчи жылда окууна аңгылауама бу шакар меники болганды. Бюгонлюкде уа Москваны дунини кыайсы жеринден да бек союме.

Россейни Маданинт министрствосу сени реставратор усталкыга тийишли көргенди. Аны юсюндөн айткан эди.

Аттестациядан 2018 жылда өтгөнө. Ол кезуиге уа көп торлоу проектеле ишлей, илм сынау жылышдыралганма. Бу усталкыга вузда сейриме өсөгөнди.

Реставрация - ишди, деп айталайма. Ол жашаунугу, юююно кылай сөөк эсе, да, жангырты бардыралган мекимяда да ол көздөн кырап башалыса, хар көсөкниги да жюргөнгө сингеди. Билемесе, жангырты жумушта топулукку жерге барсам, аммамы оюно тошогена сеземе кесиме. Мекимяга 70-80 жыл болса окулу, ол эңинди. Эки жюзгө жетген эм андан эскилени юсперинден а айткы окурга кырайык. Апын кырагыр залында заманы ырайы бардыла. Реставрация, бир жанындан, чыгармачылыкты, башка жанындан а элберди - кыбагырғаны сортолгенини туюбне не зат табаргыгыны бир заманда да билмейсе.

Бу иште эм кыыйын недей?

ОСМАНЛАНЫ Хысыя. СУРАТДА: сол жанындан бөшинчи Лев Ланиевди.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

